NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 6. marca 2008 [1]

I — Úvod

1. V tomto prípade sa Súdny dvor má opätovne zaoberať otázkou, aké požiadavky vyplývajú z európskeho práva hospodárskej súťaže pre oblasť športu. Stredobodom záujmu je pritom dvojitá funkcia, ktorú vykonáva Grécky automobilový a turistický klub ELPA [2] v súvislosti s motoristickými podujatiami.

2. Túto dvojitú funkciu ELPA možno opísať takto: ELPA jednak organizuje v Grécku preteky v oblasti motoristického športu; na tieto účely ELPA zriadil Národnú komisiu pre motocyklové preteky (ETHEAM [3]) a poveril ju kontrolou a organizovaním motocyklových pretekov. ELPA ale na druhej strane aj spolupôsobí pri vydávaní povolení na usporiadanie motocyklových pretekov štátnymi orgánmi, ktoré sa podľa gréckeho práva môžu vydávať len v prípade súhlasného stanoviska ELPA.

3. Následky tejto dvojitej funkcie klubu ELPA pocítila MOTOE [4], nezávislá Grécka motocyklová federácia. Keď chcela MOTOE v roku 2000 usporiadať v Grécku na vlastnú zodpovednosť sériu motocyklových pretekov, nedostala na to povolenie, pretože ELPA neoznámil príslušnému štátnemu orgánu svoje súhlasné stanovisko.

4. Z pohľadu práva upravujúceho hospodársku súťaž z tejto okolnosti vyplýva otázka, či je takáto dvojitá funkcia ELPA v súlade s článkami 82 ES a 86 ES. Na prvom mieste však treba vyjasniť otázku, či a do akej miery sa právo Spoločenstva upravujúce hospodársku súťaž vôbec vzťahuje na činnosť takej neziskovej organizácie, ako je ELPA, v oblasti športu.

II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

5. Právny rámec Spoločenstva týkajúci sa tohto prípadu je určený pravidlami hospodárskej súťaže v článkoch 82 ES a 86 ES.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.
2 — Elliniki Leschi Aftokinitou kai Periigiseon.
3 — Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.
4 — Motosykletistiki Omospondia Ellados.

6. Článok 82 ES znie:

„Akékoľvek zneužívanie dominantného postavenia na spoločnom trhu či jeho podstatnej časti jedným alebo viacerými podnikateľmi sa zakazuje ako nezlučiteľné so spoločným trhom, ak sa tým ovplyvní obchod medzi členskými štátmi.

Takéto zneužívanie môže zahŕňať najmä:

a) priame alebo nepriame vynucovanie neprimeraných nákupných alebo predajných cien alebo iných obchodných podmienok;

b) obmedzovanie výroby, odbytu alebo technického rozvoja na úkor spotrebiteľov;

c) uplatňovanie nerovnakých podmienok voči obchodným partnerom pri rovnakých plneniach, čím ich v hospodárskej súťaži znevýhodňujú;

d) podmieňovanie uzatvárania zmlúv prijatím dodatočných záväzkov, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv.“

7. V článku 86 ES sa uvádza:

„1. V prípade verejnoprávnych podnikov a podnikov, ktorým členské štáty priznávajú osobitné alebo výlučné práva, tieto štáty neustanovia ani neponechajú v účinnosti opatrenia, ktoré sú v rozpore s pravidlami tejto zmluvy, najmä s pravidlami uvedeným v článkoch 12 a 81 až 89.

2. Podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu alebo podniky, ktoré majú povahu fiškálneho monopolu, podliehajú pravidlám tejto zmluvy, najmä pravidlám hospodárskej súťaže, za predpokladu, že uplatňovanie týchto pravidiel neznemožňuje právne alebo v skutočnosti plniť určité úlohy, ktoré im boli zverené. Rozvoj obchodu nesmie byť ovplyvnený v takom rozsahu, aby to bolo v rozpore so záujmami Spoločenstva.

…“

B — *Vnútroštátne právo*

8. Článok 49 gréckeho zákona č. 2696/1999 [5] (ďalej len „zákon o cestnej premávke“) v znení platnom v roku 2000 mal toto znenie:

„1. Preteky vozidiel ťahaných zvieratami, preteky zvierat, cyklistické a automobilové preteky, preteky trojkolesových vozidiel, motocyklov a mopedov sa môžu konať na verejných alebo súkromných komunikáciách a priestranstvách len na základe povolenia.

2. Povolenie uvedené v predchádzajúcom odseku udeľuje

…

c) pre všetky automobilové preteky, preteky trojkolesových vozidiel, motocyklov a mopedov minister verejného poriadku alebo ním poverené orgány po vydaní súhlasného stanoviska právnickej osoby, ktorá v Grécku oficiálne zastupuje Medzinárodnú automobilovú federáciu (FIA), Medzinárodnú motocyklovú federáciu (FIM) a v prípade pretekov historických vozidiel Medzinárodnú federáciu historických vozidiel (FIVA)…“

9. Ďalej článok 134 ods. 8 gréckeho zákona č. 2725/1999 [6] okrem iného stanovuje:

„Preteky motorových vozidiel a súvisiace disciplíny (automobily, formule, motokáry, motocykle, atď.) sú športovou činnosťou upravenou ustanoveniami tohto zákona. …“

C — *Interné športové predpisy*

10. Ročenka (2000) motocyklových pretekov ELPA, ktorú uverejnila ETHEAM, obsahuje obežník ETHEAM na rok 2000. V tomto dokumente sa nachádzajú informácie o podkladoch potrebných na udelenie povolení na uskutočnenie pretekov a o pravidlách pretekov, ktoré treba predložiť, o poplatkoch a iných finančných aspektoch. Okrem toho je v ročenke zverejnený vnútroštátny predpis týkajúci sa motocyklového športu, tzv. EAKM [7], ktorý okrem iného obsahuje tieto ustanovenia:

5 — FEK A’ 57.

6 — FEK A’ 121.

7 — Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.

„10.7. Každé športové podujatie, ktoré zahŕňa preteky v rámci majstrovstiev, pohárov alebo cien ETHEAM/ELPA, možno spojiť s obchodnou reklamou sponzora uvedeného v názve alebo v iných titulkoch pretekov, ale len po vydaní súhlasného stanoviska ETHEAM/ELPA.

dozorného orgánu, zabezpečiť poistenie športového podujatia, ktoré musí zahŕňať jeho zodpovednosť, zodpovednosť konštruktérov, pretekárov, spolujazdcov… pre prípad nehôd a škôd spôsobených tretím osobám počas uskutočňovania pretekov a skúšobných jázd.“

…

III — Skutkový stav veci a konanie vo veci samej

60.6. Počas trvania športových podujatí sa môže reklama umiestniť na pretekárov a motocykle. Pokiaľ ide o ochranné prilby, reklama sa na ich celom povrchu povoľuje, len ak tým nebudú dotknuté ich technické vlastnosti. V rýchlostných pretekoch a v motokrose organizovaných v rámci majstrovstiev, pohárov alebo cien ETHEAM/ELPA organizátori nie sú bez súhlasu účastníka oprávnení nariadiť, aby pretekár, spolujazdec alebo motocykel robil reklamu akémukoľvek výrobku. Ak existuje zmluva o sponzorstve uzavretá s ETHEAM/ELPA, pretekári, spolujazdci a motocykle sú povinní dodržiavať podmienky tejto zmluvy.

11. ELPA, Grécky automobilový a turistický klub, je v Grécku oficiálnym zástupcom Medzinárodnej motocyklovej federácie (FIM). Podľa údajov vnútroštátneho súdu je ELPA neziskovým združením, ktoré okrem iného organizuje preteky v oblasti motoristického športu a uzatvára v tejto súvislosti aj zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení.

12. Kontrolou vnútroštátnych pretekov a výkonom oprávnení v oblasti motocyklových pretekov v celom Grécku ELPA poveril Grécku komisiu pre motocyklové preteky (ETHEAM), ktorú on založil.

…

13. MOTOE je od ELPA nezávislou neziskovou motocyklovou federáciou, ktorej činnosť taktiež zahŕňa organizovanie motocyklových pretekov v Grécku. Medzi jej členov patria viaceré regionálne motocyklové kluby.

110.1. Organizátor je povinný, priamo alebo prostredníctvom príslušného

14. MOTOE predložila 13. februára 2000 gréckemu ministrovi verejného poriadku žiadosť o udelenie povolenia na uskutočnenie série motocyklových pretekov. K žiadosti priložila program plánovaných pretekov. Podľa neho sa malo uskutočniť v období od 26. marca 2000 do 3. decembra 2000 celkovo 28 pretekov rôznych motocyklových klubov, všetko členov MOTOE. Program bol 8. februára 2000 postúpený na ELPA, aby ten mohol udeliť súhlasné stanovisko potrebné na povolenie pretekov.

15. ELPA vyzval MOTOE listom zo 16. marca 2000, aby pre každé plánované preteky predložila minimálne dva mesiace pred ich uskutočnením ich špecifické pravidlá, aby bolo možné skontrolovať štartovacie pozície, trať alebo pretekársky okruh, na ktorom sa majú preteky uskutočniť, bezpečnostné opatrenia, ktoré sa majú prijať, a všeobecne všetky požiadavky na bezpečné uskutočnenie pretekov. Ďalej mali kluby organizujúce preteky predložiť ETHEAM kópiu svojich stanov.

16. MOTOE podala nato listom z 5. mája 2000 ministrovi verejného poriadku žiadosť o udelenie povolenia na uskutočnenia šiestich pretekov v období od 9. júla 2000 do 26. novembra 2000 a v prílohe predložila špecifické pravidlá týkajúce sa priebehu pretekov, ako aj kópie stanov organizujúcich klubov. Ministerstvo verejného poriadku postúpilo uvedenú žiadosť spolu s prílohami na ELPA na účely vydania súhlasného stanoviska k organizovaniu pretekov.

17. ELPA/ETHEAM zaslala MOTOE 6. júla 2000 list s týmto obsahom:

„1. Podľa platného právneho predpisu ETHEAM organizuje majstrovstvá, poháre alebo ceny motocyklových pretekov na základe poverenia ELPA, ktorý je v Grécku na základe zákona jediným zástupcom FIM.

2. Ak organizátor alebo klub spĺňajúci požiadavky potrebné na organizovanie a uskutočnenie pretekov chce vyhlásiť pohár alebo zvláštnu cenu, musí sa obrátiť na ETHEAM a predložiť jej príslušný oznam. ETHEAM vydá rozhodnutie po posúdení podmienok oznamu, pričom tiež stanoví príslušné podmienky uskutočnenia v súlade s medzinárodnými a vnútroštátnymi predpismi.

3. Pohár alebo cena môže zahŕňať len preteky v rovnakej disciplíne, napríklad len ‚scramble' alebo len ‚enduro'. Ostatné samostatné podujatia, ktoré sa nepočítajú do majstrovstiev, pohárov alebo cien, možno kvalifikovať len ako priateľské súťaže.

4. Aby bolo možné vydať súhlasné stanovisko k organizovaniu pretekov, a to aj v rámci organizovania pohára alebo ceny, každý organizátor podujatia organizovaného v rámci príslušného pohára alebo ceny musí splniť podmienky stanovené vo vnútroštátnom kódexe pre motocyklové preteky a v obežníkoch ETHEAM. Nakoniec je samozrejmé, že ak sa doplnenie ďalších pretekov požaduje v priebehu sezóny, požadované termíny nesmú kolidovať s už naplánovanými pretekami v záujme pretekárov a organizátorov. ETHEAM je Vám v tejto súvislosti k dispozícii na prerokovanie možnosti vyhlásenia pohára alebo ceny podľa vnútroštátnych predpisov týkajúcich sa motocyklových pretekov v tomto roku a očakáva Váš kalendár pretekov na sezónu 2001 na zahrnutie do ročného programu. Váš program treba doručiť ETHEAM/ELPA najneskôr do 15. septembra 2000."

18. MOTOE požiadala 26. júla 2000 Ministerstvo verejného poriadku, aby jej bol oznámený stav vybavovania jej žiadosti o udelenie povolenia. Ministerstvo verejného poriadku jej 7. augusta 2000 oznámilo, že mu ešte nebolo doručené potrebné súhlasné stanovisko ELPA, resp. ETHEAM.

19. MOTOE následne nato podala na Dioikitiko Protodikeio Athinon [8] žalobu o náhradu škody vo výške 5 miliónov GRD [9]. Tvrdila, že v dôsledku protiprávneho implicitného zamietnutia jej žiadosti o vydanie povolenia na uskutočnenie motocyklových pretekov utrpela nemajetkovú ujmu, pretože bola poškodená jej prestíž a dôveryhodnosť voči jej členom, gréckym motocyklistom a voči verejnosti všeobecne. MOTOE tvrdila, že ustanovenie článku 49 zákona o cestnej premávke je v rozpore so zásadou nestrannosti správnych orgánov zakotvenou v gréckej ústave, ako aj s článkami 82 ES a 86 ES. ELPA do tohto konania vstúpil ako vedľajší účastník na podporu gréckeho štátu.

20. Žaloba MOTOE bola na prvom stupni zamietnutá, pretože povolenie bez potrebného súhlasného stanoviska v zmysle článku 49 zákona o cestnej premávke nemohlo byť udelené. Článok 49 zákona o cestnej premávke pritom nie je v rozpore s ústavou ani s právom Spoločenstva.

21. Proti prvostupňovému rozsudku podala MOTOE odvolanie na Dioikitiko Efeteio Athinon [10], ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

8 — Správny súd v Aténach.

9 — Podľa definitívneho konverzného kurzu 1 euro = 340,750 GRD to zodpovedá sume 14 673,51 eura.

10 — Odvolací správny súd v Aténach.

IV — Návrh na začatie prejudiciálneho konania

22. Dioikitiko Efeteio Athinon prerušil konanie rozhodnutím z 21. novembra 2006, ktoré bolo doručené Súdnemu dvoru 5. februára 2007, a Súdnemu dvoru položil tieto dve prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa články 82 ES a 86 ES vykladať v tom zmysle, že do ich pôsobnosti sa zahŕňajú aj činnosti právnickej osoby, ktorá má postavenie národného zástupcu Medzinárodnej motocyklovej federácie a ktorá vykonáva hospodárske činnosti opísané vyššie uzatváraním zmlúv o sponzorstve, reklame a poistení v rámci motoristických športových podujatí, ktoré organizuje?

2. V prípade kladnej odpovede [na predchádzajúcu otázku], je článok 49 zákona č. 2696/1999 zlučiteľný s uvedenými ustanoveniami Zmluvy ES v tom zmysle, že vyššie uvedenej právnickej osobe priznáva právomoc vydávať súhlasné stanovisko, pokiaľ ide o organizovanie motoristických pretekov, aby príslušný vnútroštátny verejný orgán (v prejednávanom prípade ministerstvo verejného poriadku) mohol udeliť povolenie na organizovanie týchto pretekov bez toho, aby táto právomoc podliehala obmedzeniam, povinnostiam alebo kontrole?“

23. V konaní na Súdnom dvore predložila grécka vláda a Komisia Európskych spoločenstiev písomné a ústne pripomienky. MOTOE predniesla pripomienky len ústne.

V — Posúdenie

A — *Úvodná poznámka*

24. Šport nie je všeobecne vyňatý z pôsobnosti Zmluvy ES. Uznáva sa to tak na politickej úrovni, ako aj v judikatúre súdov Spoločenstva.

25. Na *politickej úrovni* vyzvala napríklad medzivládna konferencia o Amsterdamskej zmluve (1997) vo „vyhlásení o športe“ [11] grémiá Európskej Únie, aby si pri dôležitých otázkach týkajúcich sa športu vyžiadali stanovisko športových federácií a aby zvlášť zohľadnili osobitnosti amatérskeho športu. Podobné vyhlásenie je pripojené k Záverom predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady

11 — Vyhlásenie č. 29 pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie k Amsterdamskej zmluve podpísanej 2. októbra 1997 (Ú v. ES C 340, s. 136).

v Nice (2000) [12]. Komisia navyše predložila minulý rok „Bielu knihu o športe“, v ktorej sa okrem iného zaoberá vplyvom právnych predpisov EÚ o športe a zdôrazňuje uplatňovanie *acquis communautaire* na šport [13].

26. Vyhlásenia a iniciatívy takéhoto druhu zdôrazňujú, že šport nie je celkom vyňatý z oblasti činnosti Európskej únie, resp. Európskeho spoločenstva. Vstúpením Lisabonskej zmluvy [14] do platnosti bude šport navyše výslovne zahrnutý do primárneho práva EÚ. [15]

27. Súdy Spoločenstva uznávajú vo svojej ustálenej judikatúre [16], že výkon športu spadá do práva Spoločenstva v rozsahu, v akom predstavuje hospodársku činnosť v zmysle článku 2 ES [17]. Pokiaľ sprvoti boli v popredí skôr vplyvy základných slobôd na šport [18], tak najnovšie sa dostávajú do pozornosti judikatúry pravidlá hospodárskej súťaže Zmluvy ES. [19] Tak je tomu aj v tomto prípade, keď má Súdny dvor vyložiť články 82 ES a 86 ES.

28. Pokiaľ sa prvá prejudiciálna otázka zaoberá uplatnením článkov 82 ES a 86 ES na neziskovú organizáciu, ako je ELPA, vnútroštátny súd sa svojou druhou otázkou zameriava na dvojitú funkciu ELPA ako organizácie, ktorá jednak spolurozhoduje pri

12 — „Vyhlásenie o osobitej povahe športu a jeho sociálnej funkcii v Európe, ktoré sa má zohľadňovať pri uskutočňovaní spoločných politík“[*neoficiálny preklad*], Európska rada v Nice, 7., 8. a 9. decembra 2000, Závery predsedníctva (bod 52 a príloha IV, pozri najmä body 1, 7 a 17 v nej uvedeného vyhlásenia).

13 — KOM(2007) 0391 v konečnom znení, pozri tam najmä úvod (s. 2) a časť 4.1 (s. 14 a nasl.); pozri okrem toho časť 3.4 a časť 4 súčasne s Bielou knihou o športe uverejneného pracovného dokumentu Komisie „Commission Staff Working Document — The EU and Sport: Background and Context“ z 11. júla 2007, SEC(2007) 935. Biela kniha a pracovný dokument sa nachádzajú na internetovej stránke http://ec.europa.eu/sport/index_en.html (naposledy navštívenej 10. januára 2008).

14 — Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísaná v Lisabone 13. decembra 2007 (Ú. v. EÚ C 306, s. 1).

15 — Pozri najmä článok 6 písm. e) a článok 165 budúcej zmluvy o fungovaní Európskej únie v novom číslovaní; v rovnakom zmysle už aj článok I-17 písm. e) a článok III-282 Zmluvy o ústave pre Európu, podpísanej v Ríme 29. októbra 2004 (Ú. v. EÚ C 310, s. 1).

16 — Rozsudok z 18. júla 2006, Meca-Medina, C-519/04 P, Zb. s. I-6991, bod 22 a tam citovaná judikatúra.

17 — Táto judikatúra dodnes nestratila svoju opodstatnenosť, pokiaľ ide o vymedzenie pôsobnosti klasických základných slobôd Zmluvy ES, alebo ako v tomto prípade o vymedzenie pôsobnosti jej pravidiel hospodárskej súťaže. Z celkom všeobecného hľadiska si však treba uvedomiť, že táto judikatúra začína v období, keď Spoločenstvo bolo ešte predovšetkým hospodárskym spoločenstvom. Ako následok zavedenia občianstva Únie a početných nových politík, menovite v oblastiach vzdelania a mládeže, obsahuje Zmluva ES ešte aj dnes aspekty športu, ktoré nemajú hospodársku povahu. Najneskôr so vstúpením Lisabonskej zmluvy do platnosti budú odstránené všetky pochybnosti o tom, že šport je relevantný pre právo Spoločenstva aj nad rámec jeho ekonomických aspektov; toto zdôrazňuje jeho uvedenie v nadpise hlavy XII budúcej zmluvy o fungovaní Európskej únie „Všeobecné a odborné vzdelávanie, mládež a šport“.

18 — O základných slobodách Zmluvy ES pozri rozsudky z 12. decembra 1974, Walrave a Koch 36/74, Zb. s. 1405; zo 14. júla 1976, Donà, 13/76, Zb. s. 1333; z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921; z 11. apríla 2000, Deliège, C-51/96 a C-191/97, Zb. s. I-2549, a z 13. apríla 2000, Lehtonen a Castors Braine, C-176/96, Zb. s. I-2681; o príslušných ustanoveniach v asociačných dohodách pozri ďalej rozsudky z 8. mája 2003, Deutscher Handballbund, C-438/00, Zb. s. I-4135, a z 12. apríla 2005, Simutenkov, C-265/03, Zb. s. I-2579.

19 — Pozri rozsudok Meca-Medina, už citovaný v poznámke pod čiarou 16, ďalej rozsudok Súdu prvého stupňa z 26. januára 2005, Piau/Komisia, T-193/02, Zb. s. II-209, potvrdený uznesením Súdneho dvora z 23. februára 2006, Piau/Komisia, C-171/05 P, Zb. s. I-37. Už predtým sa niekoľko generálnych advokátov Súdneho dvora zaoberalo touto problematikou, pozri najmä návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Lenz 20. septembra 1995 vo veci Bosman, body 253 až 286, generálny advokát Cosmas 18. marca 1999 vo veci Deliège, body 103 až 114, a generálny advokát Alber 22. júna 1999 vo veci Lehtonen a Castors Braine, body 101 až 114, veci už citované v poznámke pod čiarou 18.

povoľovaní motocyklových pretekov štátom a jednak sama takéto preteky organizuje.

B — *Uplatniteľnosť článkov 82 ES a 86 ES (prvá prejudiciálna otázka)*

29. Vo svojej prvej otázke sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či patrí činnosť neziskového združenia do pôsobnosti článkov 82 ES a 86 ES, keď toto združenie má nielen výlučné právo spolurozhodovať pri vydávaní povolení na usporiadanie motocyklových pretekov štátnymi orgánmi, ale samo organizuje takéto preteky a uzatvára v tejto súvislosti zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení.

30. Právo Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže sa týka činností podnikov. [20] Základným predpokladom na uplatňovanie článkov 82 ES a 86 ES preto je, že pri predmetnom združení ide o podnik v zmysle ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa hospodárskej súťaže (pozri časť 1 bezprostredne nižšie). Uplatňovanie článku 82 ES ďalej predpokladá, že dané združenie má dominantné postavenie a existuje možnosť ovplyvňovania obchodu medzi členskými štátmi (pozri časť 2 nižšie). Nakoniec, pokiaľ ide o uplatňovanie článku 86 ods. 1 ES, treba okrem toho skúmať, či boli danému združeniu zo strany štátu udelené osobitné alebo výlučné práva (pozri časť 3 nižšie).

1. Pojem podnik v zmysle práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže

31. Pojem podnik v rámci práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže treba chápať z hľadiska jeho funkcie a tento pojem zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, nezávisle od jeho právnej formy a spôsobu jeho financovania. [21] Subjekt, ktorý nevykonáva hospodársku činnosť, nie je podnikom v zmysle práva v oblasti hospodárskej súťaže. [22]

32. Hospodárskou činnosťou (činnosťou „ako podnik“) je akákoľvek činnosť pozostávajúca z ponúkania tovarov alebo služieb na danom trhu. [23] Hoci definitívne posúdenie činnosti ELPA prislúcha vnútroštátnemu súdu, Súdny dvor mu môže v rámci prejudiciálneho konania poskytnúť všetky užitočné

20 — Rozsudok z 11. decembra 2007, Ente Tabacchi Italiani a i., C-280/06, Zb. s. I-10893, bod 38.

21 — Pozri, reprezentatívne za mnohé rozsudky, rozsudky z 23. apríla 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Zb. s. I-1979, bod 21; zo 16. marca 2004 AOK Bundesverband a i., C-264/01, C-306/01, C-354/01 a C-355/01, Zb. s. I-2493, bod 46; z 10. januára 2006, Cassa di Risparmio di Firenze, C-222/04, Zb. s. I-289, bod 107; z 23. marca 2006, Enirisorse, C-237/04, Zb. s. I-2843, bod 28, a Ente Tabacchi Italiani a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 20, bod 38.

22 — Rozsudok z 19. februára 2002, Wouters, C-309/99, Zb. s. I-1577, bod 112.

23 — Rozsudky z 18. júna 1998, Komisia/Taliansko, C-35/96, Zb. s. I-3851, bod 36; z 12. septembra 2000, Pavlov a i., C-180/98 až C-184/98, Zb. s. I-6451, bod 75; z 25. októbra 2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, Zb. s. I-8089, bod 19; Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 108, a Enirisorse, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 29.

vecné upozornenia, ktoré mu uľahčia rozhodovanie. [24]

33. Združenie, akým je ELPA, poskytuje služby z dvoch hľadísk, ELPA jednak *organizuje* za pomoci ním osobitne na tieto účely zriadenej komisie ETHEAM [25] motocyklové preteky v Grécku. Na druhej strane ELPA *komercializuje* podľa údajov vnútroštátneho súdu tieto motocyklové preteky tým, že uzatvára, resp. aspoň sprostredkúva zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení.

34. Pre obe činnosti — organizovanie a komercializovanie motocyklových pretekov — existuje trh, a to nezávisle od toho, či ELPA jednotlivé služby súčasne poskytuje ako monopolista, alebo či pri tom vystupujú ako poskytovatelia iné subjekty, napríklad MOTOE. Služby ELPA v súvislosti s *organizovaním* motocyklových pretekov sú vyhľadávané a aj platené jazdcami, ktorí sa ich zúčastňujú, resp. ich klubmi. Pokiaľ ide o komercializovanie motocyklových pretekov, sponzori, reklamní partneri a poisťovne využívajú služby ELPA. Motocyklové preteky možno okrem toho, ako vyplynulo na pojednávaní, komercializovať aj predajom vstupeniek na vstup na miesto, kde sa podujatie uskutočňuje, okrem toho aj prípadným predajom práv televízneho prenosu.

35. Grécka vláda síce popiera, že by samotný klub ELPA ešte v súčasnosti *organizoval* motocyklové preteky. V tejto súvislosti však stačí poukázať na to, že Súdny dvor má, pokiaľ ide o skutkový a právny rámec týkajúci sa návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vychádzať zo zistení vnútroštátneho súdu. [26] Návrh vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania vychádza výslovne z toho, že samotný ELPA organizuje motocyklové preteky. Ako ostatne vyplynulo z ústneho pojednávania, zdá sa, že ELPA každopádne podporuje určité motocyklové kluby pri organizovaní ich motocyklových pretekov a niekedy vystupuje ako spoluorganizátor takých pretekov. S výhradou konštatovaní vnútroštátneho súdu, ktoré ten bude musieť urobiť, to poukazuje na to, že ELPA je aj naďalej činný v oblasti organizovania motocyklových pretekov. Činnosť ELPA v oblasti komercializovania motocyklových pretekov počas konania na Súdnom dvore navyše sporná nebola.

36. Všetko to, čo bolo uvedené, teda hovorí za hospodársky charakter činnosti združenia, akým je ELPA, a teda pre jeho kvalifikovanie ako podniku.

37. Ako to vysvetlím ďalej, povahe podniku neprekáža, že služby, ktoré ELPA poskytuje, súvisia so športom, že ELPA je neziskovým združením a vykonáva svoju činnosť

24 — V rovnakom zmysle rozsudok Enirisorse, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 30.

25 — Keďže ELPA zriadil ETHEAM osobitne na tieto účely, činnosť ETHEAM treba pričítať ELPA, pozri k tomu rozsudok Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, body 110 a nasl.

26 — Rozsudky z 29. apríla 2004, Orfanopoulos a Oliveri, C-482/01 a C-493/01, Zb. s. I-5257, bod 42; z 30. júna 2005, Tod's, C-28/04, Zb. s. I-5781, bod 14, a z 12. januára 2006, Turn- a Sportunion Waldburg, C-246/04, Zb. s. I-589, bod 21.

bez úmyslu dosahovať zisk, ani to, že ELPA spolupôsobí pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi.

— Služby súvisiace so športom

38. Okolnosť, že spomínané služby súvisia so športom, nebráni ich zaradeniu medzi hospodárske činnosti a s tým súvisiacemu uplatneniu pravidiel hospodárskej súťaže uvedených v Zmluve ES. [27] Bez toho, aby sa to znížil jeho pozoruhodný sociálny význam [28], šport má dnes totiž aj nezanedbateľný hospodársky rozmer. Treba preto so zreteľom na uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže pri každej jednotlivej činnosti súvisiacej so športom skúmať to, či má hospodársku povahu alebo ju nemá. [29]

39. Organizátor športového podujatia pritom môže vykonávať hospodársku činnosť bez ohľadu na to, či športovci zúčastnení na podujatí daný šport vykonávajú ako profesionáli, alebo len ako amatéri, teda či vykonávajú hospodársku činnosť, alebo nie. Na rozdiel od tvrdenia gréckej vlády totiž nie je smerodajná činnosť športovcov zúčastnených na motocyklových pretekoch. Pre posúdenie podnikateľskej povahy združenia, ako je ELPA, je naopak rozhodujúca len činnosť, ktorú toto združenie samotné vykonáva.

40. Ak sú športové podujatia organizované takým spôsobom, že sa od účastníkov alebo každopádne od divákov vyberajú peniaze, tak je organizovanie týchto podujatia hospodárskou činnosťou. A ak dochádza v súvislosti so športovým podujatím k uzatváraniu zmlúv o sponzorstve, reklame a poistení, tak je aj to komercializovanie daného podujatia hospodárskou činnosťou. V tomto ohľade nemožno považovať postavenie organizátora športového podujatia za iné, ako je postavenie výrobcu alebo predajcu športového oblečenia a výbavy používaných športovcami; aj tento organizátor vykonáva určitú hospodársku činnosť bez ohľadu na to, či sú samotní konkrétni športovci profesionálmi alebo amatérmi.

— Chýbajúci úmysel dosahovať zisk

41. Proti domnienke hospodárskej činnosti a s tým spojenej podnikateľskej povahe nehovorí ďalej ani to, že organizácia, ako je ELPA, má postavenie neziskového združenia, a teda vykonáva svoju činnosť bez úmyslu dosahovať zisk. Aj takéto organizácie môžu na trhu vstúpiť so svojimi službami do hospodárskej súťaže s inými subjektmi [30] bez ohľadu na to, či sú tieto druhé hospodárske subjekty neziskové, alebo nie.

27 — Pozri tiež body 24 až 27 týchto návrhov vyššie.

28 — Rozsudky Bosman, už citovaný v poznámke pod čiarou 18, bod 106; Deliège, už citovaný v poznámke pod čiarou 18, bod 41, a Lehtonen a Castors Braine, už citovaný v poznámke pod čiarou 18, bod 32; pozri okrem toho Bielu knihu o športe, už citovanú v poznámke pod čiarou 13, jej časť 2, ktorá sa zaoberá spoločenskou úlohou športu.

29 — Na to, že je smerodajná analýza každej konkrétnej činnosti, poukazuje aj rozsudok Meca-Medina, už citovaný v poznámke pod čiarou 16, body 28 až 31.

30 — Rozsudky zo 16. novembra 1995, Fédération française des sociétés d'assurance a i., C-244/94, Zb. s. I-4013, body 17 a 18; z 21. septembra 1999, Albany, C-67/96, Zb. s. I-5751, body 84 až 87, a Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 123.

42. Mimoriadne názorne sa to ukazuje v tomto prípade, keďže si tu vzali hneď dve grécke neziskové združenia — ELPA a MOTOE — za cieľ, organizovať a komercializovať v Grécku motocyklové preteky. Úspech takýchto združení dlhodobo závisí od toho, či sa s jednotlivými ponúkanými službami presadia voči ostatným účastníkom trhu a či dokážu pre svoju činnosť zabezpečiť potrebné financovanie.

43. Platí síce, že organizácia nemôže byť kvalifikovaná ako podnik vtedy, keď sa obmedzuje na *výlučne sociálnu alebo neziskovú činnosť*, ktorá sa nevykonáva na trhu v konkurencii s inými súťažiacimi [31], pretože činnosť, ktorá podľa svojho druhu, podľa pravidiel, ktoré sa na ňu vzťahujú a podľa svojho predmetu nemá súvislosť s hospodárskym životom, nepodlieha pravidlám hospodárskej súťaže Zmluvy ES. [32]

44. Ak však predmetná organizácia začne svoje služby *komercializovať* [33], tak opustí oblasť výlučne sociálnej, resp. činnosti všeobecného záujmu; číra okolnosť, že naďalej sleduje cieľ verejného záujmu — v prípade ELPA podpory športu — a navyše bez úmyslu dosahovať zisk, potom už nepostačuje na to, aby nemala povahu podniku v zmysle práva v oblasti hospodárskej súťaže. [34]

45. Grécka vláda namieta, že príjmy ELPA postačujú len na krytie nákladov. To však neodporuje predpokladu, že ide o hospodársku činnosť, pretože povaha podniku nezávisí od veľkosti organizácie a ani od rozsahu jej hospodárskeho úspechu. [35]

46. Zhrnujúc teda musí byť združenie, ako je ELPA, ktoré *komercializuje* služby v oblasti motocyklových pretekov, považované za podnik napriek svojmu chýbajúcemu úmyslu dosahovať zisk.

47. Len na okraj treba poznamenať, že združenie, ako je ELPA, sa nijakým spôsobom nepodobá zákonným sociálnym poisťovniam, o ktorých Súdny dvor v niekoľkých rozsudkoch rozhodol, že nemajú povahu podnik. [36] Ich činnosť sa totiž okrem sociálneho cieľa a chýbajúceho úmyslu dosahovať zisk vyzna-

31 — Rozsudok Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, body 120 a 121.

32 — Rozsudok Wouters, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 57.

33 — O pojme komercializácia pozri body 33 a 34 týchto návrhov vyššie.

34 — O pojme sociálny účel pozri rozsudky Pavlov, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 118; z 22. januára 2002, Cisal, C-218/00, Zb. s. I-691, bod 37, a Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 124, podobne rozsudok Enirisorse, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 34; k chýbajúcemu úmyslu dosiahnuť zisk pozri rozsudky z 29. októbra 1980, van Landewyck a i./Komisia, 209/78 až 215/78 a 218/78, Zb. s. 3125, bod 88; Fédération française des sociétés d'assurance a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 30, bod 21; Albany, už citovaný v poznámke pod čiarou 30, bod 85; Pavlov, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 117; Cassa di Risparmio di Firenze, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 123, a z 29. novembra 2007, Komisia/Taliansko, C-119/06, neuverejnený v Zbierke, bod 37.

35 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Lenz vo veci Bosman, už citovanej v poznámke pod čiarou 18, bod 255.

36 — Rozsudky z 17. februára 1993, Poucet a Pistre, C-159/91 a C-160/91, Zb. s. I-637; Cisal, už citovaný v poznámke pod čiarou 34, a AOK Bundesverband, už citovaný v poznámke pod čiarou 21.

čuje existenciou právnej úpravy stanovenej štátom, z ktorej vyplývajú určité povinnosti solidarity, pričom príslušné organizácie nemajú žiadny podstatný vplyv na výšku plnení, ktoré majú vyplatiť, a príspevkov, ktoré majú vybrať. [37] Podľa informácií, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, ELPA nepodlieha žiadnej porovnateľnej právnej úprave a ani zo spisu nevyplýva, že by štát obmedzoval ELPA pri stanovení jeho služieb a prípadných požadovaných úhrad.

— Účasť pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi

48. Nakoniec domnienke hospodárskej činnosti neodporuje ani to, že ELPA popri už prejednanom organizovaní a komercializovaní motocyklových pretekov spolupôsobí podľa článku 49 zákona o cestnej premávke pri povoľovaní týchto pretekov štátnymi orgánmi.

49. Výkon výsadných práv verejnej moci síce nepatrí do pôsobnosti pravidiel hospodárskej súťaže Zmluvy ES a organizácia, ktorá ich vykonáva, nie je podnikom v zmysle práva v oblasti hospodárskej súťaže. [38] Napriek tomu treba rozlišovať medzi činnosťou v oblasti verejnej moci a hospodárskou činnosťou pri každej činnosti vykonávanej organizáciou osobitne. [39] Príslušná organizácia teda môže vykonávať čiastočne činnosť v oblasti verejnej moci a čiastočne hospodársku činnosť.

50. To je práve prípad združenia, ako je ELPA, ktoré jednak spolurozhoduje pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi, na druhej strane však samo takéto preteky organizuje a komercializuje: aj keď samotné spolupôsobenie ELPA pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi treba priradiť k činnostiam v oblasti verejnej moci, nič to nemení na povahe tohto združenia ako podniku pri ostatnej činnosti, t. j. pokiaľ ono samo motocyklové preteky organizuje a komercializuje.

— Medzitýmny záver

51. Podľa toho, čo bolo uvedené, treba združenie, ako je ELPA, považovať za podnik v zmysle ustanovení Zmluvy ES v oblasti hospodárskej súťaže.

37 — Rozsudky Poucet a Pistre, už citovaný v poznámke pod čiarou 36, body 18 a 19; Cisal, už citovaný v poznámke pod čiarou 34, bod 45, a AOK Bundesverband, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, najmä body 47 a 49.

38 — Rozsudky z 19. januára 1994, SAT Fluggesellschaft, C-364/92, Zb. s. I-43, body 30 a 31; z 18. marca 1997, Calì, C-343/95, Zb. s. I-1547, body 22 a 23, a Wouters, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 57.

39 — V tomto zmysle rozsudky zo 16. júna 1987, Komisia/Taliansko, 118/85, Zb. s. 2599, bod 7; Calì, už citovaný v poznámke pod čiarou 38, body 16 a 18, a z 24. októbra 2002, Aéroports de Paris/Komisia, C-82/01 P, Zb. s. I-9297, body 74 a 75, druhá veta, ďalej moje návrhy z 28. októbra 2004 vo veci Viacom Outdoor, C-134/03, Zb. s. I-1167, bod 72.

2. Dominantné postavenie na trhu a ovplyvňovanie obchodu medzi členskými štátmi v zmysle článku 82 ES

52. Uplatňovanie článku 82 ES na združenie, ako je ELPA, predpokladá okrem jeho práve prediskutovanej povahy podniku, že toto združenie má dominantné postavenie a že existuje možnosť ovplyvňovania obchodu medzi členskými štátmi.

53. Hoci Súdny dvor nemá posudzovať aj skutkové okolnosti, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, môže však poskytnúť vnútroštátnemu súdu s prihliadnutím na osobitosti týchto skutkových okolností všetky potrebné údaje, ktoré mu môžu uľahčiť riešenie sporu vo veci samej. V tejto súvislosti je potrebné uviesť nasledujúce skutočnosti.

a) Definícia relevantných trhov, podstatná časť spoločného trhu

54. Predpokladom overenia existencie dominantného postavenia je, aby boli najskôr vymedzené relevantné trhy.

55. Pokiaľ ide o vecne relevantné trhy, treba pripomenúť, že ELPA poskytuje dva druhy služieb v oblasti motocyklistického športu: na jednej strane ELPA *organizuje* za pomoci ETHEAM motocyklové preteky v Grécku. Na druhej strane ELPA *komercializuje* tieto motocyklové preteky podľa údajov vnútroštátneho súdu tým, že uzatvára zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení. Medzi týmito dvomi druhmi služieb neexistuje nevyhnutne spojitosť a nie sú ani zameniteľné. Treba preto organizovaniu a komercializovaniu športových podujatí priradiť dva oddelené vecne relevantné trhy.

56. Vnútroštátny súd však bude musieť preskúmať, či sa jednotlivé trhy obmedzujú len na organizovanie, resp. komercializovanie motocyklových pretekov, alebo aj iných motoristických podujatí, prípadne či dokonca nezahŕňajú všetky športové podujatia.

57. Zo zemepisného hľadiska treba poznamenať, že ELPA poskytuje spomenuté služby na území Grécka. Územie tohto členského štátu je zo zemepisného hľadiska relevantným trhom a môže byť tiež považované za podstatnú časť spoločného trhu. [40]

40 — Rozsudok Súdneho dvora z 18. júna 1991, ERT, C-260/89, Zb. s. I-2925, bod 31; v rovnakom zmysle rozsudky z 25. júna 1998, Dusseldorp a i., C-203/96, Zb. s. 1998, I-4075, bod 60, a z 22. mája 2003, Connect Austria, C-462/99, Zb. s. I-5197, bod 79, ako aj rozsudok Súdu prvého stupňa zo 7. októbra 1999, Irish Sugar/Komisia, T-228/97, Zb. s. II-2969, bod 99. Dokonca aj časti územia členského štátu môžu predstavovať podstatnú časť spoločného trhu; pozri rozsudok Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 38.

b) Dominantné postavenie na trhu

58. Dominantné postavenie existuje, keď ekonomická sila umožňuje podniku zabrániť zachovaniu efektívnej hospodárskej súťaže na relevantnom trhu tým, že mu poskytuje možnosť správať sa v značnom rozsahu nezávisle voči svojim konkurentom, svojim zákazníkom a napokon voči spotrebiteľom. [41]

59. Ak by sa ukázalo, že ELPA (spolu)organizuje všetky alebo aspoň veľkú väčšinu zo všetkých motocyklových pretekov v Grécku — čo musí zistiť vnútroštátny súd —, tak by sa malo vychádzať z dominantného postavenia ELPA. To isté platí pre komercializovanie týchto motocyklových pretekov.

60. Predpokladom toho je však skutočnosť, že vecne relevantný trh sa obmedzuje na motocyklové preteky a nezahŕňa organizovanie, resp. komercializovanie aj iných športových podujatí. [42] Čím viac rôznych športových podujatí vecne relevantné trhy zahŕňajú, tým menej pravdepodobné by malo byť dominantné postavenie ELPA na nich.

61. Pri nasledujúcich úvahách vychádzam z domnienky, že ELPA má dominantné postavenie na každom z oboch príslušných trhov.

c) Ovplyvňovanie obchodu medzi členskými štátmi

62. Článok 82 ES zakazuje zneužívanie dominantného postavenia len vtedy, „ak sa tým ovplyvní obchod medzi členskými štátmi“. Táto tzv. *medzištátna klauzula* slúži na vymedzenie príslušnosti vnútroštátneho práva v oblasti hospodárskej súťaže a práva Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže. [43]

63. Z takéhoto ovplyvňovania možno vychádzať len vtedy, keď sa dá na základe súboru objektívnych právnych a skutkových okolností s dostatočnou pravdepodobnosťou predpokladať, že príslušné správanie by mohlo mať priamy či nepriamy, skutočný či potenciálny vplyv na obchod medzi členskými štátmi, a to takým spôsobom, že sa

41 — Rozsudky zo 14. februára 1978, United Brands/Komisia, 27/76, Zb. s. 207, bod 65; z 13. februára 1979, Hoffmann-La Roche/Komisia, 85/76, Zb. s. 461, bod 38; z 9. novembra 1983, Michelin/Komisia, 322/81, Zb. s. 3461, bod 30, a zo 16. marca 2000, Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, C-395/96 P a C-396/96 P, Zb. s. I-1365, bod 34.

42 — Pozri o tom bod 56 týchto návrhov.

43 — Rozsudky z 13. júla 1966, Consten a Grundig/Komisia, 56/64 a 58/64, Zb. s. 322, 389; zo 6. marca 1974, Commercial Solvents/Komisia, 6/73 a 7/73, Zb. s. 223, bod 31, a Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 47.

možno obávať, že budú brániť vytvoreniu jednotného trhu medzi členskými štátmi. [44]

64. Pritom postačuje, aby správanie dominantného podniku *bolo spôsobilé* ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi [45]; výlučne hypotetické alebo špekulatívne účinky naproti tomu nepostačujú na to, aby zakladalo použitie článku 82 ES. [46]

65. Zistenia potrebné v tejto súvislosti musí vykonať vnútroštátny súd so zohľadnením odkazov Súdneho dvora [47], pričom musí zohľadniť najmä nasledujúce tri okolnosti.

66. Po prvé, ako uviedla Komisia, dochádza k internacionalizácii podnikania v oblasti športu. Nie je teda *a priori* vylúčené, že zahraničné podniky by mohli mať záujem preniknúť na grécky trh a organizovať a komercializovať tam motocyklové preteky.

67. Po druhé treba zohľadniť, že združenie, ako je ELPA, má na základe svojho práva spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi (článok 49 zákona o cestnej premávke) možnosť efektívne brániť prenikaniu iných subjektov na grécky trh. To, že MOTOE ako konkurenčný tuzemský subjekt nesmel kvôli chýbajúcemu súhlasnému stanovisku ELPA organizovať svoje motocyklové preteky plánované na rok 2000, môže mať odstrašujúci účinok aj na zahraničné subjekty.

68. Po tretie ELPA vo svojich interných predpisoch uvádza, že obchodná reklama pri motocyklových pretekoch sa smie robiť len na základe jej súhlasného stanoviska, resp. so súhlasným stanoviskom ňou poverenej komisie ETHEAM. [48] Toto sťaženie komercializácie motocyklových pretekov môže taktiež odradiť zahraničné subjekty od prenikania na grécky trh. Navyše môžu byť týmto spôsobom odradení zahraniční sponzori, reklamní partneri a poisťovne od toho, aby sa angažovali na gréckom trhu s motocyklovým športom.

69. Za týchto okolností nie je celkom vylúčené, že prípadné zneužívanie postavenia ELPA pri povoľovaní organizovania motocyklových pretekov alebo ich komercializovania inými subjektmi by mohlo ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi.

44 — Rozsudok Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 48, ako aj — vo vzťahu k článku 81 ES — rozsudky z 11. decembra 1980, L'Oréal, 31/80, Zb. s. 3775, bod 18; z 13. júla 2006, Manfredi, C-295/04, Zb. s. I-6619, bod 42; z 23. novembra 2006, Asnef-Equifax, C-238/05, Zb. s. I-11125, bod 34, a z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia, C-407/04 P, Zb. s. I-829, bod 90.

45 — Rozsudok Michelin/Komisia, už citovaný v poznámke pod čiarou 41, bod 104, Höfner a Elser, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 32, a z 11. decembra 1997, Job Centre C-55/96, Zb. s. I-7119, bod 36.

46 — Oznámenie Komisie „Pokyny k pojmu ovplyvnenie obchodu medzi štátmi v článkoch 81 ES a 82 ES Zmluvy" [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES 2004, C 101, s. 81, ďalej len „Pokyny Komisie"), bod 43.

47 — Pozri napríklad rozsudky Manfredi, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, body 47 a 48, a Asnef-Equifax, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, body 39 a 40.

48 — Bod 10.7 predpisu týkajúceho sa motocyklového športu EAKM, pozri bod 10 týchto návrhov.

70. Grécka vláda namieta, že vzhľadom na malý počet motocyklových pretekov s medzinárodnou účasťou organizovaných v Grécku sú možné účinky prípadného správania ELPA v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže v obchode medzi členskými štátmi celkom bezvýznamné.

71. Je pravda, že na uplatnenie článku 82 ES, ako aj článku 81 ES musí byť obchod medzi členskými štátmi ovplyvnený *citeľne*; inými slovami, ovplyvnenie *nesmie byť bezvýznamné*. [49] Posúdenie tejto citeľnosti, resp. bezvýznamnosti však nezávisí len od kvantitatívnych, ale aj od kvalitatívnych faktorov; nesmie sa obmedzovať len na jediný aspekt, ako je napr. veľkosť trhu, naopak, vo všeobecnosti vyplýva zo súčasného výskytu viacerých faktorov, ktoré by nemuseli nevyhnutne byť rozhodujúcimi, pokiaľ by boli posudzované samostatne. [50]

72. Z *kvantitatívneho hľadiska* nestačí posúdiť len celkový objem vecne a zemepisne relevantného trhu. Tento celkový objem môže síce mať svoj určitý význam pre otázku, či je dotknutá podstatná časť spoločného trhu. [51] Pri otázke citeľnosti prípadného ovplyvňovania obchodu medzi členskými štátmi sa však musí zohľadniť aj objem tovarov alebo služieb *dotknutých* údajným zneužitím; tento objem treba potom porovnať s celkovým objemom vecne a zemepisne relevantného trhu. [52]

73. Ak sa v Grécku organizuje len pomerne málo medzinárodných motocyklových pretekov, ako to uvádza grécka vláda, tak môže už zabránenie organizovania alebo komercializovania jediného alebo niekoľkých málo motocyklových pretekov v pomere k celkovému objemu tamojšieho trhu mať citeľné účinky. To môže v konečnom dôsledku sťažiť rozvoj väčšieho trhu s vyšším potenciálom, pokiaľ ide o obrat.

74. Z *kvalitatívneho hľadiska* závisí posúdenie citeľnosti v neposlednom rade aj od

49 — Rozsudky z 21. januára 1999, Bagnasco a i., C-215/96 a C-216/96, Zb. s. I-135, bod 60; Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 48, ako aj — pokiaľ ide o článok 81 ES — rozsudky z 25. novembra 1971, Béguelin Import, 22/71, Zb. s. 949, bod 16; z 28. apríla 1998, Javico C-306/96, Zb. s. I-1983, bod 16; Manfredi, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 42; Asnef-Equifax, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 34, a Dalmine/Komisia, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 90.

50 — Rozsudky Bagnasco, už citovaný v poznámke pod čiarou 49, bod 47; Manfredi, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 43, a Asnef-Equifax, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 35.

51 — Rozsudky zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Zb. s. 1663, bod 371; z 10. decembra 1991, Merci convenzionali porto di Genova, C-179/90, Zb. s. I-5889, bod 15, druhá veta, a z 12. februára 1998, Raso a i., C-163/96, Zb. s. I-533, bod 26, druhá veta.Ani pre posúdenie, či ide o podstatnú časť spoločného trhu, nie je však v žiadnom prípade smerodajný číry celkový objem trhu. Ako je uvedené vyššie, v danom prípade platí, že už zo zemepisného rozsahu dotknutých trhov, ktoré sa rovná územiu jedného členského štátu, vyplýva, že ide o podstatnú časť spoločného trhu. Pozri o tom bod 57 týchto návrhov a tam citovanú judikatúru.

52 — V tomto zmysle rozsudok Javico, už citovaný v poznámke pod čiarou 49, bod 26. Pozri aj Pokyny Komisie, kde sa v súvislosti s článkom 81 ES v bode 52 pre dohodou dotknutý trh, resp. pre dotknuté výrobky považuje za rozhodujúci podiel na trhu a ročný obrat zúčastnených podnikov.

spôsobu správania dominantného podniku.[53] Do pôsobnosti článku 82 ES patria všetky spôsoby správania, ktoré by mohli ovplyvňovať slobodu obchodovania v tom zmysle, že môžu poškodiť uskutočňovanie cieľov jednotného trhu medzi členskými štátmi, najmä rozdeľovaním vnútroštátnych trhov alebo zmenou štruktúry hospodárskej súťaže na spoločnom trhu[54].

75. Skutočnosť, že ELPA prípadne zneužíva svoje právo spolurozhodovať pri organizovaní a komercializovaní motocyklových pretekov, môže prispievať k rozdeleniu trhov, a narušiť tak cieľ uskutočnenia jednotného trhu. Komisia okrem toho právom zdôrazňuje, že už číra existencia dominantného postavenia, ktoré sa týka celého územie jedného členského štátu, môže prispievať k upevneniu rozdelenia trhov na vnútroštátnej úrovni tým, že prekáža hospodárskemu prelínaniu sledovaného Zmluvou ES.[55]

76. Tak kvalitatívne, ako aj kvantitatívne faktory teda nasvedčujú tomu, že obchod medzi členskými štátmi je citeľne ovplyvnený.

53 — Pozri o tom aj Pokyny Komisie, bod 45.

54 — Rozsudok z 31. mája 1979, Hugin Kassaregister a Hugin Cash Registers/Komisia, 22/78, Zb. s. 1869, bod 17; Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, body 47 a 49; Manfredi, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 41; Asnef-Equifax, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 33, a Dalmine/Komisia, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, body 89 a 91; v rovnakom zmysle rozsudky zo 4. mája 1988, Bodson, 30/87, Zb. s. 2479, bod 24, a z 5. októbra 1988, Alsatel, 247/86, Zb. s. 5987, bod 11.

55 — V rovnakom zmysle — avšak v súvislosti s kartelmi vzťahujúcimi sa na celé územie členského štátu — pozri rozsudky zo 17. októbra 1972, Vereeniging van Cementhandelaren/Komisia, 8/72, Zb. s. 977, bod 29; Manfredi, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 45, a Asnef-Equifax, už citovaný v poznámke pod čiarou 44, bod 37; v podobnom zmysle rozsudok z 5. decembra 2006, Cipolla, C-94/04, Zb. s. I-11421, bod 45.

3. Osobitné alebo výlučné práva (článok 86 ods. 1 ES)

77. Keďže organizácia, ako je ELPA, nesporne nie je verejnoprávnym podnikom, ale je súkromným združením, uplatnenie článku 86 ods. 1 ES prichádza do úvahy len v prípade, že grécky štát priznáva tomuto združeniu osobitné alebo výlučné práva.

78. Takéto osobitné alebo výlučné práva sa vyznačujú tým, že vytvárajú osobitný vzťah medzi príslušným štátom a zvýhodneným podnikom[56] a spôsobujú jeho privilegované postavenie voči jeho konkurentom.

79. Grécky štát priznáva prostredníctvom úpravy týkajúcej sa súhlasného stanoviska, uvedenej v článku 49 zákona o cestnej premávke, ELPA ako oficiálnemu zástupcovi Medzinárodnej motocyklovej federácie (FIM) v Grécku právo spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov, a umožňuje mu tým spolupôsobiť pri výkone verejnej moci. ELPA je týmto spôsobom zvýhodnená voči ostatným prípadným organizátorom motocyklových pretekov v Grécku. Toto združenie teda požíva *osobitné právo*. Pretože právo spolurozhodovať má podľa článku 49 zákona o cestnej premávke jedine ELPA, možno súčasne hovoriť o *výlučnom práve.*[57]

56 — Rozsudok z 19. marca 1991, Francúzsko/Komisia, nazývaný „Koncové telekomunikačné zariadenia“, C-202/88, Zb. s. I-1223, bod 24.

57 — Ďalej budem kvôli zjednodušeniu používať len pojem *výlučné právo*.

80. Činnosť ELPA teda nepodlieha len pôsobnosti článku 82 ES, ale aj pôsobnosti článku 86 ods. 1 ES.

4. Medzitýmny záver

81. Zhrnujúc treba konštatovať:

Neziskové združenie, ktoré má nielen výlučné právo spolurozhodovať pri vydávaní povolení na usporiadanie motocyklových pretekov štátnymi orgánmi, ale aj samo organizuje a komercializuje takéto preteky a uzatvára v tejto súvislosti zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení, je podnikom v zmysle článkov 82 ES a 86 ES.

Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby pri zohľadnení judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 82 ES preskúmal, či toto združenie má dominantné postavenie a či zneužívanie tohto postavenia je spôsobilé citeľne ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi.

C — *Zlučiteľnosť dvojitej funkcie ELPA s článkom 86 ods. 1 ES v spojení s článkom 82 ES (druhá prejudiciálna otázka)*

82. Ak bude odpoveď na prvú prejudiciálnu otázku kladná, tak ako to navrhujem, tak bude potrebné preskúmať aj druhú prejudiciálnu otázku. Touto druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je s článkami 82 ES a 86 ES zlučiteľné ustanovenie článku 49 gréckeho zákona o cestnej premávke, podľa ktorého sa neziskovému združeniu, ktoré samo organizuje a komercializuje motocyklové preteky, súčasne priznáva v súvislosti s povoľovaním motocyklových pretekov príslušným vnútroštátnym orgánom výlučné právo spolurozhodovať, pričom toto združenie môže odmietnuť vydať súhlasné stanovisko bez toho, aby podliehalo v tomto ohľade nejakým obmedzeniam, iným povinnostiam alebo kontrole.

83. V podstate teda treba posúdiť už spomenutú dvojitú funkciu združenia, ako je ELPA, podľa práva Spoločenstva, najmä podľa článku 86 ods. 1 ES v spojení s článkom 82 ES.

1. Požiadavky vyplývajúce z článku 86 ods. 1 ES v spojení s článkom 82 ES

84. Podľa článku 86 ods. 1 ES nesmú členské štáty podnikom, ktorým štáty priznávajú

osobitné alebo výlučné práva, ustanoviť ani ponechať v účinnosti opatrenia, ktoré sú v rozpore s pravidlami upravujúcimi hospodársku súťaž.

85. Pojem opatrenie treba v tejto súvislosti vykladať široko. Zahŕňa aj takú právnu normu, ako je článok 49 gréckeho zákona o cestnej premávke. [58]

86. Prostredníctvom v ňom uvedenej úpravy týkajúcej sa súhlasného stanoviska grécky štát priznáva ELPA ako oficiálnemu zástupcovi Medzinárodnej motocyklovej federácie (FIM) v Grécku výlučné právo spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov.

87. Takáto právna úprava je v rozpore s článkom 86 ods. 1 ES v spojení s článkom 82 ES iba vtedy, keď predmetný podnik čírim výkonom priznaného výlučného práva zneužíva svoje dominantné postavenie, alebo ak toto právo môže vyvolať situáciu, ktorá tento podnik privedie k takémuto zneužitiu. [59] Nie je pritom podstatné, či skutočne k takému zneužitiu príde. [60]

88. Ako na to ďalej poukážem, nie každý výkon práva ELPA spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov vedie nevyhnutne k zneužitiu jej dominantného postavenia, najmä keď sa pri ňom riadne zohľadnia také vecné dôvody, ako je význam športu (pozri časť a nižšie). Taká úprava, akú obsahuje článok 49 gréckeho zákona o cestnej premávke, však vzhľadom na svoje konkrétne znenie zneužitie umožňuje (pozri časť b nižšie).

a) Nie každý výkon práva spolurozhodovať je *per se* zneužívajúci

89. Iste sa nemôže každý výkon práva spolurozhodovať priznaného ELPA podľa článku 49 zákona o cestnej premávke považovať *a priori* za zneužívajúci. Ak je totiž konanie dominantného podniku možné objektívne odôvodniť, tak nemá zneužívajúci charakter. [61] Skutočne môžu v prípade, o aký tu ide, existovať vecné dôvody pre združenie, ako je ELPA, odmietnuť vydať súhlasné stanovisko na účely povoleniu motocyklového preteku.

58 — Pozri v tomto zmysle napr. rozsudok Job Centre, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 29.

59 — Rozsudky Höfner a Elser, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 29; ERT, už citovaný v poznámke pod čiarou 40, bod 37; Merci convenzionali porto di Genova, už citovaný v poznámke pod čiarou 51, bod 17; z 5. októbra 1994, Centre d'insémination de la Crespelle, C-323/93, Zb. s. I-5077, bod 18; Raso a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 51, body 27 a 28; Albany, už citovaný v poznámke pod čiarou 30, bod 93; Pavlov, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 127; Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 39, a z 31. januára 2008, Centro Europa 7, C-380/05, Zb. s. I-349, bod 60; podobne aj rozsudok Connect Austria, už citovaný v poznámke pod čiarou 40, bod 80.

60 — Rozsudky Job Centre, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 36, a Raso a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 51, bod 31.

61 — V tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2007, British Airways/Komisia, C-95/04 P, Zb. s. I-2331, body 84 a 85; v rovnakom zmysle — pokiaľ ide o článok 81 ES — rozsudok Wouters, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 97.

90. Existencia takéhoto vecného dôvodu je zvlášť zjavná, keď pri plánovanom motocyklovom preteku nie je zabezpečená bezpečnosť pretekárov a divákov, pretože organizátor na to neprijal vhodné opatrenia.

91. Okrem výlučne technických požiadaviek na bezpečnosť však môžu existovať aj iné vecné dôvody súvisiace s osobitnosťami daného športu pre odmietnutie vydať súhlasné stanovisko.[62] V prípade, ako je tento, je vhodné spomenúť napríklad nasledujúce hľadiská.

92. Jednak je v záujme zúčastnených športovcov, ale aj divákov, aby v každej športovej disciplíne platili a boli dodržiavané, pokiaľ možno, jednotné športové pravidlá, aby bol zabezpečený riadny a spravodlivý priebeh pretekov. To sa netýka len opakovane diskutovaných antidopingových pravidiel, ale aj samotných pravidiel hry. Keby sa pravidlá značne odlišovali v závislosti od organizátora, sťažovalo by to príslušným športovcom účasť na pretekoch, ako aj porovnanie ich výkonov a mohol by tým trpieť aj záujem divákov o jednotlivú športovú disciplínu a aj jej popularita.

93. Nemožno preto *a priori* považovať za zneužívajúce to, keď organizácia, ako je ELPA, podmieňuje svoje súhlasné stanovisko na účely povolenia motocyklového preteku dodržaním určitých medzinárodne uznávaných pravidiel.[63] Tým samozrejme nie je dotknuté preskúmanie obsahu každého z týchto pravidiel z hľadiska práva Spoločenstva, najmä z hľadiska pravidiel hospodárskej súťaže.[64]

94. Na druhej strane je v záujme zúčastnených športovcov, ale aj v záujme divákov a verejnosti, aby sa jednotlivé preteky v určitej športovej disciplíne zaraďovali do určitého nadriadeného rámca, aby bol napríklad dodržiavaný určitý časový harmonogram. Môže byť totiž vhodné zabrániť tomu, aby došlo ku kolíziám termínov konania pretekov, aby to tak športovcom, ako aj divákom umožnilo účasť na, pokiaľ možno, čo najväčšom možnom počte týchto podujatí.

95. Nemožno preto *a priori* považovať za zneužívajúce, keď organizácia, ako je ELPA, podmieni udelenie svojho súhlasného stanoviska na účely povolenia určitého motocyklového preteku tým, že tento pretek nesmie kolidovať s iným už plánovaným a povoleným pretekom.[65] Je pritom však samozrejmé, že ELPA pri stanovovaní ročného programu motocyklových pretekov v Grécku nesmie voči iným nezávislým organizátorom uprednostňovať preteky, ktoré sama (spolu) organizuje alebo komercializuje.

62 — O zohľadňovaní osobitností športu pri uplatnení práva Spoločenstva pozri obe vyhlásenia o športe a Bielu knihu o športe, už citované v poznámkach pod čiarou 11 až 13.

63 — Pozri k tomu aj body 2 až 4 listu von ELPA/ETHEAM adresovaného MOTOE, ktorý je uvedený v bode 17 týchto návrhov.

64 — Rozsudok Meca-Medina, už citovaný v poznámke pod čiarou 16, body 28 a 31, ako aj body 42 až 55.

65 — Pozri o tom aj bod 4 listu ELPA/ETHEAM adresovaného MOTOE, ktorý je uvedený v bode 17 týchto návrhov.

96. *Pyramídová štruktúra* [66], ktorá sa vytvorila vo väčšine športových disciplín [67], pomáha zabezpečovať, aby boli zohľadnené osobitné požiadavky športu, ako je napríklad jednotnosť pravidiel a jednotný kalendár pretekov. Organizácia, ako je ELPA, ktorá je v Grécku oficiálnym zástupcom Medzinárodnej motocyklovej federácie FIM, je súčasťou tejto pyramídovej štruktúry. V rámci jej priznaného práva spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi môže ELPA legitímne uplatňovať záujmy športu a v prípade potreby odmietnuť dať svoje súhlasné stanovisko. Toto odmietnutie dať súhlasné stanovisko však bude mať zneužívajúci charakter vtedy, keď nie je odôvodnené záujmami športu, ale sleduje svojvoľne podporu vlastných hospodárskych záujmov na úkor iných subjektov, ktoré chcú samy organizovať a predovšetkým komercializovať motocyklové preteky.

b) Grécka právna úprava nabáda k zneužitiu

97. Nezávisle od skutočnej existencie zneužitia postačuje pre domnienku porušenia článku 86 ods. 1 ES v spojení s článkom 82 ES už to, že štátne opatrenie *vytvára nebezpečenstvo zneužitia*. [68] V našom prípade existuje nebezpečenstvo zneužitia dominantného postavenia ELPA [69] v súvislosti s výkonom jej práva spolurozhodovať podľa článku 49 gréckeho zákona o cestnej premávke z dvoch dôvodov.

98. Po prvé taká úprava týkajúca sa súhlasného stanoviska, o akú ide v tejto veci, vedie ku konfliktu záujmov [70]: klub ELPA, ktorý sám organizuje a komercializuje motocyklové preteky, dostáva od gréckeho štátu právo spolurozhodovať pri povoľovaní motocyklových pretekov iných nezávislých subjektov. ELPA tak má k dispozícii nielen právne prostriedky, ktoré mu umožňujú efektívne brániť prenikaniu iných subjektov na grécky trh, ale má aj hospodársky záujem obmedziť vo svoj prospech prístup svojim konkurentom na trh.

99. Po druhé ELPA nepodlieha podľa úpravy týkajúcej sa súhlasného stanoviska žiadnym obmedzeniam, povinnostiam alebo kontrole týkajúcim sa udelenia alebo odmietnutia súhlasného stanoviska na účely povolenia motocyklových pretekov. Môže tak veľmi ľahko odmietnuť dať súhlasné stanovisko na povolenie motocyklových pretekov iných nezávislých subjektov. Tak ako to názorne ukazuje tento prípad, postačila už čira nečinnosť ELPA, aby to zmarilo v roku 2000 úmysly iného subjektu, v tomto prípade MOTOE.

66 — Pozri o tom Bielu knihu o športe, už citovanú v poznámke pod čiarou 13, časť 4.1.

67 — Pyramídová štruktúra neznamená nevyhnutne, že by existovala len jedna federácia: napr. pri boxe existuje paralelne viac medzinárodných federácií.

68 — Pozri o tom bod 87 týchto návrhov vyššie a judikatúru už citovanú v poznámke pod čiarou 59.

69 — O dominantnom postavení ELPA pozri body 59 a 61 týchto návrhov vyššie.

70 — Pozri o tom rozsudok Raso a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 51, bod 28.

100. Systém nenarušenej hospodárskej súťaže, ako ho upravuje Zmluva ES [71], možno zaručiť, len keď je medzi jednotlivými hospodárskymi subjektmi zabezpečená *rovnosť príležitostí.* [72] Nie je s tým v súlade, keď podnik, ako je ELPA, ktorý sám organizuje a komercializuje motocyklové preteky, dostane od štátu právomoc ľubovoľne určovať, ktoré motocyklové preteky sa smú v Grécku uskutočniť; pretože tým je mu poskytnutá jednoznačná výhoda voči jeho konkurentom tak pri organizovaní motocyklových pretekov, ako aj pri ich komercializovaní. [73]

101. Z hľadiska práva Spoločenstva nemožno síce nič namietať proti tomu, keď vnútroštátny zákonodarca v určitých prípadoch stanoví príslušným štátnym orgánom povinnosť, aby si pred vydaním povolenia na nejakú činnosť vyžiadali odbornú radu. Z tohto dôvodu môže byť vo všeobecnosti vhodné, aby boli príslušné športové federácie zapájané do rozhodovania súvisiaceho so športom. Týmto spôsobom možno čo najlepšie zohľadniť osobitnosti športu a jednotlivej športovej disciplíny. [74]

102. Zachovanie efektívnej hospodárskej súťaže a zaručenie transparentnosti si však vyžaduje zreteľné rozdelenie medzi organizáciou, ktorá spolupôsobí pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi a ktorá má nad týmito pretekami prípadne dohľad, na jednej strane a medzi podnikom, ktorý tieto preteky organizuje a komercializuje, na strane druhej. [75] S touto zásadou je v rozpore situácia, aká existuje v našom prípade, keď sa tá istá organizácia konkrétne ELPA, resp. ňou poverená ETHEAM, zúčastňuje nielen na povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi a je poverená aj dozorom nad ich bezpečnosťou, ale aj sama organizuje a komercializuje takéto preteky v konkurenčnom vzťahu s inými nezávislými subjektmi.

103. Ďalej musí byť zabezpečené, aby povolenie konkrétneho motocyklového preteku štátnymi orgánmi mohlo byť odmietnuté len na základe objektívnych, nediskriminujúcich kritérií. Musí tu byť možnosť, aby povolenie takéhoto motocyklového preteku bolo možné od štátnych orgánov získať prípadne aj bez súhlasného stanoviska spolupôsobiacej organizácie, ako je ELPA, ak ho tá svojvoľne odmietne vydať. Okrem toho musí mať žiadateľ proti zamietajúcemu rozhodnutiu štátnych orgánov možnosť účinnej právnej ochrany [76]; čo zahŕňa aj možnosť dosiahnuť vydanie predbežných opatrení. [77]

71 — Myšlienka nenarušenej hospodárskej súťaže sa spomína výlučne v článku 3 ods. 1 písm. g) ES, je však základom aj pre pravidlá hospodárskej súťaže podľa článkov 81 ES až 89 ES.

72 — Rozsudky Francúzsko/Komisia „Koncové telekomunikačné zariadenia“, už citovaný v poznámke pod čiarou 56, bod 51 a z 13. decembra 1991, GB-Inno-BM, C-18/88, Zb. s. I-5941, bod 25; v rovnakom zmysle rozsudky ERT, už citovaný v poznámke pod čiarou 40, bod 37, a Raso a i, už citovaný v poznámke pod čiarou 51, body 29 až 31.

73 — V rovnakom zmysle rozsudky Francúzsko/Komisia „Koncové telekomunikačné zariadenia“, už citovaný v poznámke pod čiarou 56, bod 51, a GB-Inno-BM, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, bod 25.

74 — Pozri o tom body 90 až 95 týchto návrhov vyššie.

75 — Pozri v tomto zmysle rozsudky Francúzsko/Komisia, „Koncové telekomunikačné zariadenia“, už citovaný v poznámke pod čiarou 56, bod 52, a GB-Inno-BM, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, bod 26.

76 — V tomto zmysle rozsudok Albany, už citovaný v poznámke pod čiarou 30, body 117 a 121; o účinnej právnej ochrane pozri aj rozsudky z 15. októbra 1987, Heylens a i. 222/86, Zb. s. 4097, body 14 a 15, a z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, Zb. s. I-2271, body 37 a 38. Právo Spoločenstva však nevyžaduje individuálnu právnu ochranu voči čírym *prípravným aktom* k povoleniu štátneho orgánu, ako je napríklad vydanie alebo nevydanie súhlasného stanoviska združením, ako je ELPA. Pozri v tomto zmysle rozsudok Heylens, bod 16.

77 — Rozsudky z 19. júna 1990, Factortame a i., C-213/89, Zb. s. I-2433, bod 21; z 11. januára 2001, Siples, C-226/99, Zb. s. I-277, bod 19, a Unibet, už citovaný v poznámke pod čiarou 76, bod 67.

104. Grécka vláda k tomu síce uvádza, že na rozdiel od toho, čo je uvedené v uznesení o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ELPA je povinný vydať svoje súhlasné stanovisko na účely povolenia motocyklového preteku, ak bolo o povolenie riadne požiadané a sú splnené všetky podmienky stanovené príslušnou vnútroštátnou právnou úpravou. Výslovné alebo implicitné odmietnutie súhlasu ELPA podlieha okrem toho súdnej kontrole zo strany Symvoulio tis Epikrateias. [78]

105. Úlohou Súdneho dvora v tomto spore však nie je, aby zaujal stanovisko k výkladu vnútroštátneho práva. Súdny dvor má totiž v rámci rozdelenia právomocí medzi súdy Spoločenstva a vnútroštátne súdy zohľadniť právny a skutkový rámec, do ktorého patria prejudiciálne otázky, tak, ako ho definovalo rozhodnutie vnútroštátneho súdu. [79] Návrh na začatie prejudiciálneho konania vychádza jednoznačne z toho, že ELPA pri vydávaní svojho stanoviska nepodlieha žiadnym obmedzeniam, povinnostiam alebo kontrole.

106. Treba preto teda celkovo vychádzať z toho, že úprava, ako je článok 49 gréckeho zákona o cestnej premávke, nie je v súlade s požiadavkami článku 86 ods. 1 v spojení s článkom 82 ES, pretože nabáda k zneužitiu.

2. Výnimky upravené v článku 86 ods. 2 ES

107. Nakoniec zostáva preskúmať, či sa na takú právnu úpravu, ako je článok 49 zákona o cestnej premávke, môže vzťahovať výnimka uvedená v článku 86 ods. 2 ES. Podľa tohto ustanovenia podliehajú podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu [80] len s obmedzeniami pravidlám Zmluvy ES, najmä pravidlám hospodárskej súťaže. Takéto podniky podliehajú pravidlám hospodárskej súťaže, len keď im uplatňovanie týchto pravidiel neznemožňuje právne alebo v skutočnosti plniť určité úlohy, ktoré im boli zverené.

108. V tomto smere je pri činnosti združenia, ako je ELPA, potrebné rozlišovať medzi dvomi okruhmi úloh: organizovanie a komercializovanie motocyklových pretekov na jednej strane a spolupôsobenie pri povoľovaní týchto pretekov štátnymi orgánmi podľa článku 49 zákona o cestnej premávke na strane druhej.

109. Pokiaľ ide o *organizovanie a komercializovanie motocyklových pretekov* združením, ako je ELPA, tak sa netreba zaoberať otázkou, či ide o službu všeobecného hospodárskeho záujmu v zmysle článku 86 ods. 2 ES, ako by to možno mohlo vyplývať zo

78 — Grécka štátna rada.

79 — Pozri o tom judikatúru už citovanú v poznámke pod čiarou 26.

80 — Fiškálne monopoly, ktoré sú taktiež uvedené v článku 86 ods. 2 ES, nehrajú v našom prípade žiadnu rolu.

spoločenského významu športu. Každopádne v tomto prípade nič nenaznačuje tomu, že by grécky štát aktom verejnej moci „poveril“ ELPA organizovaním a komercializovaním športových podujatí. [81] Nie je ani zrejmé, prečo by si plnenie takejto úlohy vyžadovalo, aby mal ELPA takú výsadu, ako je stanovená v článku 49 zákona o cestnej premávke, ktorá mu umožňuje vylúčiť iné subjekty z trhu. [82] V každom prípade sa ale javí byť neprimeranou konkrétna úprava tejto výsady [83], podľa ktorej môže ELPA bez obmedzenia, povinností a bez kontroly odmietnuť vydať svoje súhlasné stanovisko na účely povolenia motocyklových pretekov iných subjektov.

110. Pokiaľ ide konečne o *spolupôsobenie ELPA pri povoľovaní motocyklových pretekov štátnymi orgánmi* ako také, toto združenie pri ňom nevykonáva vôbec žiadne služby všeobecného hospodárskeho záujmu, ale sa zúčastňuje na výkone verejnej moci. Článok 86 ods. 2 ES sa na túto činnosť neuplatní, pretože podmienkou jeho uplatnenia je, že ide o službu, t. j. hospodársku činnosť podniku. [84]

111. Na základe uvedeného sa na odôvodnenie takej právnej úpravy, ako je uvedená v článku 49 zákona o cestnej premávke, nemožno odvolávať na článok 86 ods. 2 ES.

3. Medzitýmny záver

112. Zhrnujúc platí:

Ustanovenie článku 49 gréckeho zákona o cestnej premávke, ktoré priznáva neziskovému združeniu, ktoré samo organizuje a komercializuje motocyklové preteky, súčasne aj výlučné právo spolurozhodovať pri povoľovaní týchto pretekov štátnymi orgánmi, pričom toto združenie môže odmietnuť vydať svoje súhlasné stanovisko bez toho, aby podliehalo nejakým obmedzeniam, povinnostiam alebo kontrole, je v rozpore s článkami 82 ES a 86 ES.

81 — Pozri o tom rozsudky z 27. marca 1974, BRT a Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, nazývaný „BRT II“, 127/73, Zb. s. 313, bod 20; z 11. apríla 1989, Ahmed Saeed Flugreisen a Silver Line Reisebüro, 66/86, Zb. s. 803, bod 55, a z 23. októbra 1997, Komisia/Francúzsko C-159/94, Zb. s. I-5815, bod 65.

82 — O kritériu na potrebu výsadného práva pozri rozsudky z 19. mája 1993, Corbeau C-320/91, Zb. s. I-2533, body 13 a 14; z 23. októbra 1997, Komisia/Holandsko, C-157/94, Zb. s. I-5699, bod 53; z 23. mája 2000, Sydhavnens Sten & Grus, C-209/98, Zb. s. I-3743, bod 77, a Ambulanz Glöckner, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 57.

83 — Konkrétne je úprava služieb všeobecného hospodárskeho záujmu uvedená aj v článku 16 ES: Má sa dbať na to, „aby takéto služby fungovali na základe zásad a podmienok, ktoré umožňujú splnenie ich poslania“.

84 — O rozlíšení medzi hospodárskou činnosťou a výkonom verejnej moci pozri rozsudky SAT Fluggesellschaft, už citovaný v poznámke pod čiarou 38, body 30 a 31, a Cali, už citovaný v poznámke pod čiarou 38, body 22 a 23, ako aj bod 49 týchto návrhov.

VI — Návrh

113. Z vyššie uvedených dôvodov navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky Dioikitiko Efeteio Athinon odpovedal takto:

1. Neziskové združenie, ktoré má nielen výlučné právo spolurozhodovať pri vydávaní povolení na usporiadanie motocyklových pretekov štátnymi orgánmi, ale aj samo organizuje a komercializuje takéto preteky a uzatvára v tejto súvislosti zmluvy o sponzorstve, reklame a poistení, je podnikom v zmysle článku 82 ES a článku 86 ES.

   Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby pri zohľadnení judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa článku 82 ES preskúmal, či toto združenie má dominantné postavenie a či zneužívanie tohto postavenia je spôsobilé citeľne ovplyvňovať obchod medzi členskými štátmi.

2. Ustanovenie článku 49 gréckeho zákona o cestnej premávke, ktoré priznáva neziskovému združeniu, ktoré samo organizuje a komercializuje motocyklové preteky, súčasne aj výlučné právo spolurozhodovať pri povoľovaní týchto pretekov štátnymi orgánmi, pričom toto združenie môže odmietnuť vydať svoje súhlasné stanovisko bez toho, aby podliehalo nejakým obmedzeniam, povinnostiam alebo kontrole, je v rozpore s článkami 82 a 86 ES.